

Eduskunta
Hallintovaliokunta

9.4.2025

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 13/2025)

Uudenmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja olla kuultavana Hallintovaliokunnassa.

Elinvoimakeskusten ja maakuntien liittojen välinen työnjako aluekehittämisessä tulee säilyä

1,8 miljoonan asukkaan Uusimaa on Suomen ainoa metropolimaakunta. Koko Suomen yrityksistä Uusimaa kattaa yksistään kolmanneksen ja yritysten henkilöstöstä noin 40 %. Peräti 9 % Uudenmaan lähes 700.000 työssäkäyvistä on yrittäjiä. Siksi **pidämme tehtyä ratkaisua Uudenmaan omasta elinvoimakeskuksesta erittäin perusteltuna.**

Pidämme myös hyvänä, että työnjakoa elinvoimakeskusten ja maakuntien liittojen välillä on lausuntokierroksen jälkeen kirkastettu, eikä esityksellä ainakaan väitetä olevan vaikutusta aluekehittämislaisissa (256/2021) kuvattuun elinvoimakeskusten ja maakuntien liittojen tehtäväjakoon. Positiivista ovat myös kirjaukset siitä, että elinvoimakeskukset osallistuvat jatkossakin maakuntien yhteistyöryhmien (MYR) toimintaan, sekä että elinvoimakeskusten hallituskausittainen strategia-asiakirja laaditaan tarvittavin osin maakuntien liittojen kanssa, ja että elinvoimakeskusten omat tulossopimukset laaditaan yhdessä työllisyysalueiden ja maakuntien liittojen kanssa.

Sen sijaan maininta ”*uuden ohjelmakauden osalta elinvoimakeskusten roolia voidaan vahvistaa ja tehtävien keskittämistä tarvetta arvioida uudelleen*” jättää asioita epäselväksi (s. 300). Aluekehittäminen on valtion, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa monitasoista ja poikkihallinnollista toimintaa. Tämä edellyttää tiivistä alueellista yhteistyötä sekä alueen omaa demokraattista tahdonmuodostusta strategisten valintojen osalta. Maakunnan liitot tulee säilyttää aluekehityslain mukaisina aluekehitysviranomaisina. Elinvoimakeskusten tulee keskittyä elinvoiman vahvistamiseen ja edistämiseen hoitamalla sille kuuluvia valtion toimeenpano- ja kehittämistehtäviä. **Tehtävät ja vastuut mm. EU:n rakennepolitiikan toteuttajana ja välittävänä viranomaisena tulee säilyä maakuntien liitoissa vähintäänkin nykytasolla myös tulevalla ohjelmakaudella.**

Uudenmaan asema koko Suomen kasvun moottorina turvattava välittävän viranomaisen tehtävissä

Esityksessä korostetaan perustettavan viraston ja elinvoimakeskusten virkamiesten paikallistuntemuksen tarvetta. Uusimaa ylivoimaisine yritysvolyymeineen on koko Suomen kasvun moottori. Uusimaa tuottaa lähes puolet koko Suomen yritysten yhteenlasketusta liikevaihdosta ja puolet koko Suomen T&I-panostuksista. Maakuntamme kilpailee osaamisesta, investoinneista ja yrityksistä vähintäänkin eurooppalaisessa sarjassa. Tämä kaikki edellyttää rahoittajalta Uudenmaan erityspiirteiden, yritys- ja innovaatioekosysteemien syvällistä tuntemusta ja

palveluiden läheisyyttä. Esityksessä Etelä-Suomen välittävän viranomaisen tehtävät oltaisiin keskittämässä Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen. **Koko Etelä-Suomen alueen yritysasiakkaista peräti 79 % sijaitsee Uudellamaalla, kuten myös enemmistö hanketoimijoista. Uudenmaan liitto näkee perusteltuna, että EU:n rakennepolitiikan ja yritysrahoituksen välttävän viranomaisen tehtävät järjestettäisiin niin, että niistä Uudellamaalla huolehtii Uudenmaan elinvoimakeskus.**

Samalla kannamme huolta Uudenmaan elinvoimakeskuksen riittävästä resurssoinnista ja osaamisesta. **Uudenmaan elinvoimakeskuksen ja sen palveluiden resurssit suhteessa maakunnan asiakasvolyyymiin tulee nostaa samalle tasolle kuin muualla Suomessa.**

Lupaprosessien sujuvoittaminen ja alueidenkäytön edistäminen

Maakunnan kehittämisen näkökulmasta kaavoituksen ja lupaprosessien sujuvuus on Uudellamaalla erittäin kriittistä. ELY-keskusten nykyisen alueidenkäytön edistämistehtävän perustana on ollut hyvä paikallistuntemus ja tutut verkostot. Uusi lupa- ja valvontavirasto ottaa valtakunnallisesti tuettavakseen koko maan kaavahankkeet ja rajapinta kuntiin etääntyy. **Käynnissä olevat suunnittelu- ja lupaprosessit eivät muutoksessa saisi pysähtyä.** Nostamme esiin myös huolestamme nykyisen hyvin rajallisen osaajajoukon jaosta eri tahoihin: sujuvuuden osalta korostuu mm. luonto-osaamisen riittävyys molemmissa.

Alueidenkäytön suunnittelussa maakunnan liittojen ja kuntien kaavaprosesseissa on riskinä, että valtakunnallisen viraston kannanotot voivat jopa olla nykyistä tiukempia, jotta kansallinen linja on sama kaikille. Nykyisillä ELY-keskuksilla on merkittävä rooli **paikallisten prosessien sujuvuudessa ja usein ristiriitaisten reunaehtojen yhteensovittamisessa.** Valtakunnallisessa virastossa tämä paikallisosaaminen helposti vähenee, mikä voi nostaa maakunnan liittojen roolia. Näemme tämän hyvänä uutena yhteistyön mahdollisuutena.

Yhden luukun periaate on erinomainen tavoite, mutta se ei ole toteutumassa kuntien ja kuntayhtymien suuntaan. Sekä LVV että EVK(t) tulevat olemaan itsenäisiä toimivaltaisia viranomaisia, jotka molemmat tulevat valmistelevaan kaavoituksen lausunnot itsenäisesti. Valtakunnallisesti kaavalausuntojen määrä on n. 1300 vuodessa (Uudellamaalla määrä n. 200/v). Liikennejärjestelmä siirtyy Uudenmaan elinvoimakeskukseen, joten alueidenkäytön lausunnonantajia on aina vähintään kaksi nykyisen yhden sijasta. Joissain tapauksissa useampikin, koska eri elinvoimakeskusten erikoistumistehtävät määrittävät mistä lausuntoja pyydetään. Tämä ratkaisu ei tule sujuvoittamaan kaavaprosesseja.

Uudenmaan toimijoiden moninaisuus edellyttää omaa varautumisen yhteistyöaluetta

Esitys varautumisen alueellisesta yhteistyöstä varautumisen yhteistyöalue-pohjaisesti on Uudellemaalle haasteellinen. Uusimaa yksin käsittää Helsingin kaupungin, HUS-yhtymän, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueet ja Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Helsingin kaupungin pelastuslaitokset sekä erittäin runsaan joukon muita viranomaistahoja, kuten 26 kuntaa. Kokemus jo koronan aikana osoitti varautumisen alueellisen yhteistyön toteuttamisen pelkästään jo Uudenmaan sisäisesti olevan erittäin haastavaa. **Varautumisen alueellinen yhteistyö on järjestettävä Uudellamaalla omalla varautumisen yhteistyöalueella (ei sote-yhteistyöalueen mukaisella jaolla, jossa on mukana muut etelän maakunnat).**

Lopuksi korostamme, että uudistukseen kirjattu tavoite **kielellisten oikeuksien turvaamisesta molemmilla kielillä** on tärkeä yhdenvertaisuuden, viranomaisyhteistyön ja asioiden sujuvuuden näkökulmasta.

UUDENMAAN LIITTO

Outi Ervasti
Elinvoimapäällikkö